

OER – EEN MYTHE GEW

• Kees Fieggen

HOE PAK JE DAT AAN ALS JE EEN BOEK WILT BESPREKEN WAAR JE NIET BLIJ VAN WORDT, DAT EIGENLIJK EEN GIFTIG BOEK IS - MAAR WEL POPULAIR ONDER CHRISTENEN? IK VOEL ME ALS JUDAS DIE IN ZIJN BRIEF ZEGT DAT HIJ ZO GRAAG IETS OPBOUWENDS WILDE SCHRIJVEN, MAAR ZICH GENOODZAAKT ZAG OM TE STRIJDEN VOOR HET GELOOF. DE GROEP THEOLOGEN EN WETENSCHAPPERS DIE WIL UITDRAGEN DAT GOD HEEFT GESCHAPEN DOOR MIDDEL VAN EVOLUTIE, LANCEERT STEEDS WEER NIEUWE BOEKEN. OER IS DE NIEUWSTE LOOT AAN DEZE TAK EN RICHT ZICH OP EEN BREED EN DEELS ONWETEND PUBLIEK. DIT GROTE VERHAAL VAN NUL TOT NU WRINGT ZICH TUSSEN DE BIJBEL EN DE LEZER EN DIST EEN MYTHE OP, EEN KUNSTIG VERDICHT FABEL (VERGELIJK 2 PETRUS 1:16). IN DIT ARTIKEL DOE IK TWEE DINGEN: IK LEG UIT WAAROM IK DIT ZO'N VERKEERD BOEK VIND EN IK PRESENTEER OOK EEN KORT ALTERNATIEF VERHAAL ...

OGEN

De grote lijnen

Er is de verleiding om het hele verhaal stap voor stap door te lopen en uit te leggen waarom zowel mijn theologische als mijn biologische tenen zich zo vaak krommen. Maar dan is er een extra editie van Focus nodig. Op de achterflap staat: “Proton, een minuscuul deeltje dat vlak na de oerknal ontstaat en door de ruimte vliegt, neemt je mee op de duizelingwekkende reis door de tijd”, en dat “OER een meeslepende vertelling is die op een nieuwe manier een verbinding legt tussen Gods grote verhaal in de Bijbel en hedendaagse inzichten vanuit de wetenschap”. Helaas verbreekt dit boek die verbinding juist: de Bijbel wordt in het frame van een mythisch evolutieverhaal geperst.

Typerend zijn begrippen als chaos, geweld, dood en vernietiging: dat zijn in dit verhaal de scheppende krachten. Af en toe wordt gesproken over het plan van God, maar eigenlijk blijft Hij vooral op de achtergrond. Hij heeft het wel in gang gezet, maar kijkt toch vooral toe. Alles lijkt vanzelf te verlopen, God lijkt vrijwel niet in te grijpen, alles moet op een natuurlijke manier gaan. Je komt zinnen tegen als “voorbestedmd om uitgeroeid te worden”, “het werd een verschrikkelijke slachting” en “het kan miljarden keren misgaan en dan nog komt zijn plan niet in gevaar”. De enige keer dat Hij als Schepper spreekt, is om de oerknal op gang te brengen. Voordat de mens ten tonele verschijnt, is er al een heleboel misgegaan. De dood heerst en is een creatieve kracht: wat overleeft, past in het grote plan ...

Wetenschappelijke vragen

Hoewel er een gerenommeerd wetenschapper aan mee heeft gewerkt, rammelt het verhaal ook wetenschappelijk

op een aantal punten. Proton komt door botsingen in het heelal terecht in een ribose-molecuul (een suiker die ook in RNA en DNA zit) en overleeft honderden miljoenen jaren, waarvan een groot deel in de oceaan op Aarde - dat al lijkt me scheikundig gezien nogal vreemd. Een vulkaanuitbarsting brengt die ribose in een ‘warm little pond’ (uitdrukking van Darwin), samen met een hele serie andere moleculen - waar komen die allemaal vandaan? Er zijn ook grote molecuulketens als RNA bij - zeer instabiel in een vrije oplossing. Molecuulketens als eiwitten en RNA ontstaan niet vanzelf: daar is niet alleen energie voor nodig, maar het vraagt ook een gerichte manier van werken. Dit is vooral veel wishful thinking - bewarend wijs te zijn, zijn ze dwaas geworden ... Al decennia breken wetenschappers zich het hoofd over dat grote probleem hoe het leven toch vanzelf kan zijn ontstaan. Afbraak wint het makkelijk van opbouw in een warme vijver en er ontstaat van alles als je het aan het toeval overlaat - ook heel wat stoffen die onverenigbaar zijn met het leven. Het vormen van stabiele ketens lijkt onmogelijk. Volgens Oer worden er Proto-cellen gevormd die kunnen delen zonder dat ze eerst een beschermende laag (membraan) om zich heen hebben.

Leven is onmogelijk zonder informatie, zonder gerichte opbouw en afbraak en zonder membranen (die heel wat ingewikkelder zijn dan ‘een zeepbel-achtig laagje’ zoals dat in Oer staat).

Informatie is een cruciaal probleem. Het verhaal spreekt over het ‘verzamelen van informatie’, maar hoe doe je dat zonder bronnen die informatie bevatten? Alsof informatie vanzelf ontstaat en kan groeien, recepten en ingewikkelde processen vanzelf ontstaan. Natuurlijk worden mutaties

>>

opgevoerd, fouten in het kopieerproces van het DNA - alsof die passen in het plan van de Schepper. Ze horen juist bij de vergankelijkheid, het zuchten van de schepping, de vruchteloosheid - allemaal als gevolg van de zonde (Rom.8:20).

De Mens

Gods Geest zweeft aan het begin van de scheppingsweek over de wateren (Gen.1:2) en Adam wordt een levende ziel doordat God in zijn neusgaten ademt. Dat ontbreekt in dit boek. De mens (Homo sapiens) ontstaat uit een aapachtige, leert vuur gebruiken, koper en ijzer bewerken, wapens maken (voor de jacht en onderlinge strijd!), hutten bouwen en muziekinstrumenten en grottekeningen maken: allemaal dingen die volgens Genesis na Kain gebeuren. De mensen ontwikkelen een steeds complexere taal en gaan elkaar verhalen vertellen en zien zon, maan en rivieren als goden. Het is alsof je in Papoea Nieuw Guinea bent voordat de zending daar arriveert. De namen van de uitverkorenen (Womuntu en Maisha) bevestigen dat beeld. Het voelt nogal vreemd aan - wat zouden de christenen daar hiervan vinden? Dan volgt een bekeringsverhaal: twee mensen zijn uitgekozen (er zijn al hele stammen ontstaan...), niet apart geschapen. Ze zeggen dat het is 'alsof hij (inderdaad: hij zonder hoofdletter! - KF) ons eigenhandig boetseerde uit bouwstoffen van de aarde en ons de levensadem inblies'. Hier wordt (opnieuw) het Woord van God van zijn kracht beroofd en tot een mythe gemaakt: alsof ...

God verschijnt aan allebei apart en op dezelfde dag: dat Adam volgens Genesis en Paulus eerst werd geformeerd, is natuurlijk een probleem als vrouwen ook predikant mogen worden (1Tim.2:11-14).

De hele stam krijgt het verhaal te horen: ze hoeven niet meer de afgoden te dienen. Er is een heilige bron (waar ze uit mogen drinken) en een verboden bron. Er komt een opstand - het is niet de slang maar een oudere man die de stam verleidt om uit de verboden bron te gaan drinken en het is niet de vrouw die het eerst wordt verleid. Alsof je van alles aan het Woord kunt veranderen.

Abraham

Het verhaal van Abraham is belangrijk voor de theïstische evolutie: als voorbeeld van hoe het bij Adam en Eva is gegaan. Maar als God werkelijk de eerste mensen alleen uitkoos (zoals ook Abraham), dan had Hij dat toch makkelijk door Mozes kunnen laten opschrijven!

En ook hier zijn vraagtekens: God spreekt pas tot Abraham in Haran (Stefanus zegt iets anders - Hand.7:2) en hij weet al van tevoren dat hij naar Kanaän gaat (Hebr.11:8 zegt echter: hij ging uit zonder te weten waar hij komen zou). Hoe komt het toch dat theologen zo onnauwkeurig zijn?

Wonderen

Ja, er staan wonderen in: de ongedachte zwangerschap van Sara en de geboorte van Jezus uit Maria - zonder dat er een man aan te pas komt. Maar de Geest ontbreekt daar opnieuw! De verzoeking in de woestijn komt van een oudere man, die Jezus alleen in gedachten meeneemt naar een hoge berg of de tinne van de tempel. De wonderen die Hij deed (met een woord) blijven heel, net als de Opstanding - maar dat maakt het zo verbazingwekkend dat zijn scheppingsmacht aan het begin ontkend wordt: Hij is toch het vleesgeworden Woord van God!

De hemelvaart is hier letterlijk een mistig verhaal: een snel opkomende mist neemt Jezus weg - opnieuw zo anders dan Lukas ons vertelt (Hand.1:9-11). Het zou me niet verbazen als ze over de wederkomst even mistig denken.

Met Pinksteren daalt niet de Heilige Geest neer, maar rent Petrus de straat op om in vloeiend Grieks over Jezus te vertellen - het werk van Adem. Natuurlijk weten we dat zowel in het Hebreeuws als in het Grieks hetzelfde woord gebruikt wordt voor adem, wind en geest - maar hier is opnieuw een wissel omgegaan.

Conclusie

Op pagina 9 vond ik een zin waar ik van harte mee in kon stemmen: "Het was (is! - KF) een bizar verhaal ... moeilijk te geloven". De waarheid van God (God overzag alles wat Hij gemaakt had en het was zeer goed) is vervangen door de leugen (dood en afgoderij zijn er al voor de zondeval) en de heerlijkheid van God is vervangen door de dood (die scheidt in plaats van de levende God) - Hem wordt alle eer ontnomen. Lees Romeinen 1:19-25. Het hoeft niet te verbazen dat nogal wat theologen in deze hoek ook ruimte willen bieden aan onnatuurlijke omgang. Op het terrein van de Schepping en de Scheppingsorde (waaronder het huwelijk) woedt een felle, diep geestelijke strijd! Met af en toe een brokje geloof en verwijzingen naar een 'plan van de Schepper' krijg ik de indruk van een 'schijn van godsvrucht', maar de kracht daarvan ontbreekt (naar 2Tim.3:5).

De zogenaamde wetenschap rammelt en er wordt gesjoemeld met Bijbelse gegevens. De basis van de Bijbel (Genesis) wordt omgeploegd en opnieuw ingezaaid ... terwijl de mensen slapen (vgl. Mat.13:24,25). Het lijkt aantrekkelijk om mee te bewegen met wat populair is in de wereld, maar we raken de waarheid en Gods heerlijkheid kwijt. Op mijn website kepler-science.nl is onder het kopje 'Bijbel en oorsprong' meer te vinden over deze vragen - met argumenten.

Het had vanuit Bijbels perspectief (en met respect voor wat de wetenschap heeft ontdekt) zo heel anders kunnen klinken. Zie daarvoor het kader met 'De lotgevallen van Carbo'.

De lotgevallen van Carbo

In het water van de grote zee drijven ze rond, in gespannen afwachting van wat er gaat gebeuren. Het is donker, maar er wordt gebroed op iets nieuws. Ze zijn er nog maar pas en weten niet wat de toekomst brengt. Dan klinkt er een Stem en ineens is er licht in de duisternis. De grote zee reikt zover je kunt kijken, maar er zijn nog geen mensen om het te zien. Maar Carbo en zijn vele broertjes zijn er al wel. Velen van hen zitten vast aan twee Ootje's en zo zweven ze in dat grote water of ontsnappen naar de lucht daarboven. Als ze hadden kunnen nadenken, hadden ze zich wellicht afgevraagd waarom ze gemaakt waren en waar toch die verschillen tussen Carbo en Ootje voor dienden - en dan al die andere bouwstenen ...

Twee dagen later wordt wat duidelijker wat de bedoeling is: Carbo zweeft met zijn twee compagnons een kersvers huidmondje binnen. Via een ingewikkeld proces wordt hij vastgemaakt aan heel wat andere bouwstenen: ze zijn niet meer met z'n drieën, maar met 24 in totaal. Nog steeds zijn er geen mensen die de groene waas over de grond kunnen zien, de geweldige groeispuur waar kunnen nemen van een grote diversiteit aan planten - laat staan dat ze weet zouden hebben van al die biochemische reacties die zomaar ineens op gang gekomen zijn. Wie heeft dit allemaal bedacht? Waar loopt dit op uit?

Weer twee dagen verder zijn er ineens een heleboel nieuwe wezens: het water krioelt ervan en in de lucht worden vleugels uitgeprobeerd. Al die wezens hebben honger, net als kruiers en lopers die de dag daarna over het land uitzwermen. De plant waar de suiker van 24 bouwstenen deel van uitmaakt, wordt opgegeten, gekauwd en verteerd. De suiker waar Carbo met vijf gelijken en 18 anderen gebonden zitten, gaat een bloedbaan binnen en wordt in een spier er weer uitgeperst - daar zorgt de bloeddruk voor. De glucose klikt vast aan een portier-eiwit in de celmembran van een spiercel (wat een wonderlijk machientje is dat!), wordt via een aantal stappen zo ongeveer in tweeën gesplitst en die stukken gaan weer door een membraan heen om in een soort biochemische cirkeldans verder afgebroken te worden. Stap voor stap wordt de energie in pakketjes uit de glucose gehaald - om gebruikt te kunnen worden bij de opbouw van de cel en in deze spiercel vooral om deze muis te laten rennen. Heel wat biologiestudenten zouden millennia later zwoegen om dit prachtige, delicate, o zo ingewikkelde proces zo in hun hersens op te slaan dat ze voor hun tentamens zouden slagen. Wat zijn hier veel stoffen bij betrokken!

Carbo is uiteindelijk weer terug bij af als hij opnieuw aan twee Ootjes vastzit en via de bloedbaan in de longen komt om naar buiten geblazen te worden. Opnieuw duiken ze een huidmondje in, worden in suiker ingebouwd (Carbo krijgt het idee dat dit proces een beetje het spiegelbeeld is van wat hij in de spiercel meemaakte, maar ook weer niet helemaal) en ditmaal krijgt hij

een andere bestemming: hij komt in de ruggengraat van een heel lange spiraal terecht. Regelmatig opent die spiraal zich om afgelezen te worden en af en toe worden er kopieën gemaakt van de hele spiraal. Daar ontmoet hij toch een wonderlijk stel machientjes! Als hij alles zou kunnen overzien en overdenken (zoals hoe al die eiwitten worden gebouwd en opgevouwen), zou hij zich zeker afvragen Wie toch de Ontwerper van al die processen is - en van al die planten en dieren met miljoenen cellen die met die processen en machientjes volgestouwd zijn.

Zo'n zesduizend jaar later ontmoet Carbo een aantal van zijn broertjes opnieuw. Samen worden ze ingebouwd in een glucosemolecuul en komen als cellulose tot rust in de dode celwand van een grote eikenboom. Tijd om uit te wisselen wat ze allemaal hebben meegemaakt. Eentje kwam duizenden jaren geleden in een alg terecht om te worden opgegeten door een krijtdiertje, een ander in een grote zee-alg (Kelp). Allebei raakten ze bedolven onder grote moddergolven tijdens de Grote Vloed. Onder de hoge druk van alle aardlagen boven hen kwam de ene in krijtgesteente terecht, terwijl de kelpwouden werden omgezet in aardolie. Duizenden jaren bleven ze daar zitten totdat een stuk krijtrots bij Dover in zee viel en oploste en de aardolie werd opgepompt voor gebruik in een vliegtuig. Carbo kan vertellen dat hij allerlei planten en dieren in en uit is gegaan en in allerlei moleculen heeft gezeten - hij is ook getuige geweest van wat sommige profeten van Israël hebben opgeschreven.

Dan hoort hij ineens een Proton in het binnenste van een broertje naast hem opscheppen over miljoenen jaren. Die lijdt vast aan verstandsverbijstering, denkt Carbo (als hij al zou kunnen denken natuurlijk): ze zijn er nog maar zo'n zesduizend jaar! Zijn broer vertelt hem dat dat wellicht komt omdat hij als suiker in de hersens van een wetenschapper heeft gezeten - die vast geloofde in die miljoenen jaren. Carbo herinnert zich dan hoe hij een paar duizend jaar terug in het oog van een profeet meekeek toen die opschreef dat God de hemel uitspande als een tent, als het ware met Zijn vingers. Een Ootje in de buurt wist te vertellen dat als je dat uitspannen snel doet (en de Schepper kan dat natuurlijk), dat het dan net is of er veel meer tijd verlopen is bij verre sterren dan bij ons op Aarde. Hij had een poosje in de hersens van een andere wetenschapper gezeten.

Trouwens - wat is nou helemaal het geheugen van een Proton? Die kun je natuurlijk van alles in de mond leggen...! Er is er natuurlijk maar Eén die het werkelijk weet. Zou een volk zijn God niet vragen? Zoals Hij tegen Job zei: Waar was je toen ik de Aarde grondvestte?

N.a.v. Cees Dekker, Corien Oranje, Gijsbert van den Brink,
Oer. Uitg. Ark Media, 10e druk | 9789033802188 | €14,99